శకుంతల ఇంటి పనిపాటల్లో లీనమవు తూంది కానీ ఆలోచనలు ఆమెమనసును తొలిచి పారేస్తున్నాయి. తండ్రి ఆరోగ్యం బాగుండక పోవడం కానీ, తల్లి చీటికి మాటికీ కసురు కోవడం గానీ ఆమెమానసిక స్థితికి కారణం కానే కావు. ఒక ప్రత్యేక వయసు వచ్చాక ఇక అన్ని వేతనాలకూ కారణం ఆ వయసే అవుతుంది. శకుంతలకు చాలా ఆలస్యంగా ఈసంగతి తెలిసి వచ్చింది. తెలిసి వచ్చినా ఇక ఆ వయసులో శకుంతల ఏమి చేయగలదు.

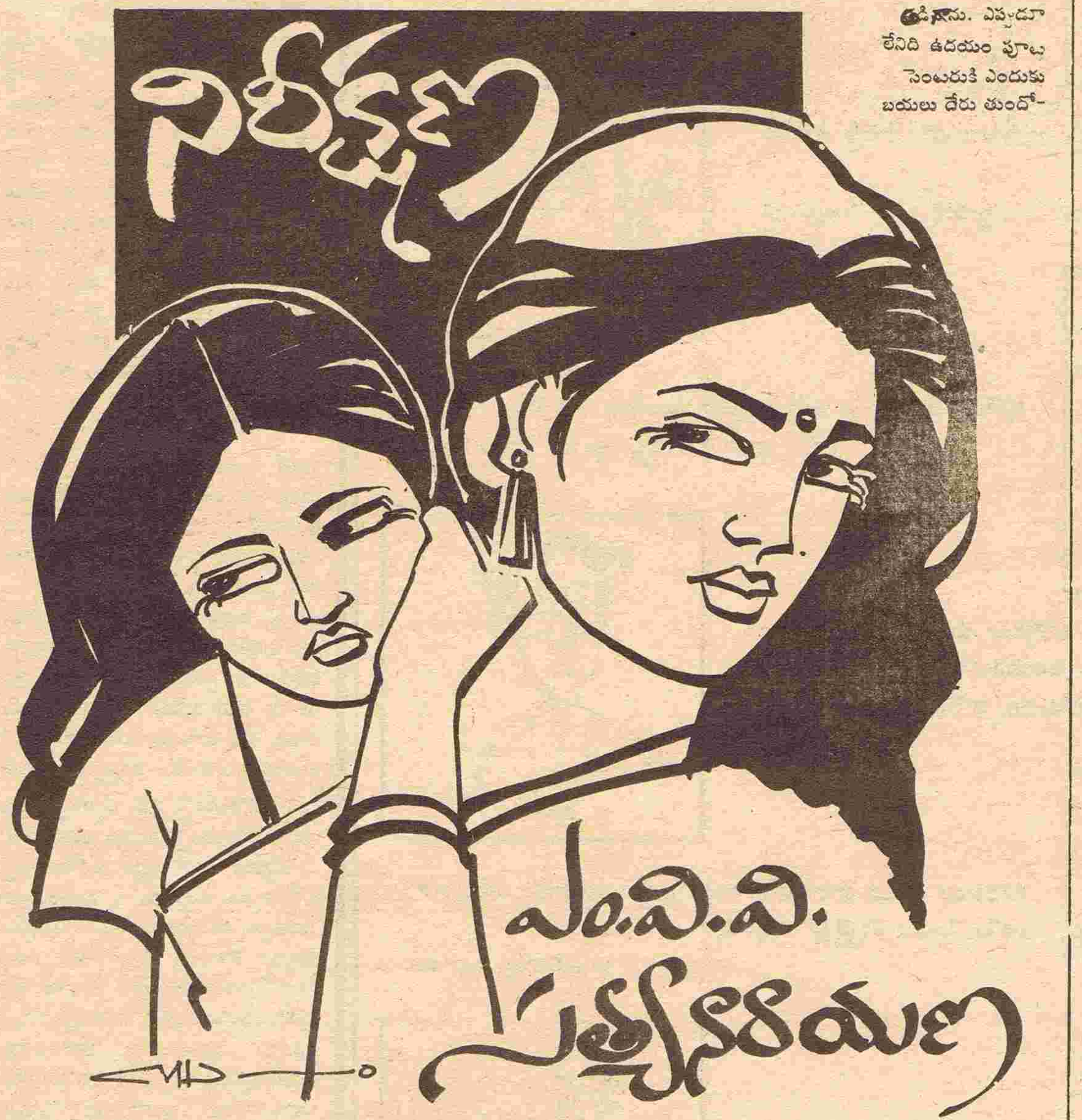

ఇంతకూ శకుంతల వయసు యుక్త వయసు. పెళ్లి చేయవలసిన వయసు కాదు. చేసి తీరవలసిన వయసు! పోయిన డిసెంబరు ఆరుకి ఆమె వయసు ఇరవై నాలుగు నిండి ఇరవై అయిదేళ్లలో పడి పోయింది.

వయసు తెచ్చే మానసిక వ్యధ కొంత అయితే అందుకు ఇరుగు పొరుగు అమ్మలక్కల వ్యాఖ్యానాలు మరింతజ్వాలను రగుల్చు తున్నాయి.

"మీ అమ్మాయికి పెళ్లి చేయర్రా, ఏ వయసుకి అది ముచ్చట! వయసు దాటి పోయాక ఏం చేసుకుంటాం!'' అంది ఓ పుల్లమ్మ.

కృష్ణమూర్తి వింటూనే వున్నాడు. ముసలితనంలో ఒకరిచేత చెప్పించు కోవలసిన అవసరం రావక్కర లేదు. కాని వచ్చింది. పుల్లమ్మకి తన భార్యఏ సమాధానం చెబుతుందో ఆయనకు తెలుసు.

అయితే కృష్ణమూర్తి భార్య సమాధానం చెప్పనే లేదు.

నిట్టూర్చి ఊరుకుంది.

పుల్లమ్మ వదిలి పెట్టేనా ఎల్లమ్మ వదిలి పెట్టలేదు.

"మీ ఉద్దేశ్యం ఏమిటమ్మా, ఇంట్లో ఎదిగిన ఆడకూతురును పెట్టు కుని ఎలా వుండ గలుగుతున్నారు. మా కయితే గుండెల మీద కుంపటి లాగా వుంటుంద మ్మా! మీకు లాగా చీకూ చింతా లేకుండా వుండ లేనమ్మా మీరేమను కుంటున్నారో'' దండకం మొదలు పెట్టింది ఎల్లమ్మ.

కృష్ణమూర్తి గదిలోంచి బయటికి వచ్చాడు. పక్కింటి ఎల్లమ్మ నిర్ఘాంత పోయింది. ఆయింటి మగవాడు ఇంట్లో లేడని భావించ బట్టే ఆమె దండకం విప్పింది.

సదరు మగవాడిని చూశాక ఇక ఎల్లమ్మ నిలబడ లేక పోయింది.

జరుగురు పని వున్నట్టు తలాడించి మాయమై పోయింది. ఆయనవైపు భార్య ఒక సాదా చూపు విసిరి ఇంట్లోకి నడిచింది.

"ఛ...ఛ... బతక నివ్వరు. శకుంతలకు పెళ్లి చెయమని వాళ్లని బతిమాడామా.. ఈ ఆడ వాళ్లను చూడు... సమస్త విషయాలు వాళ్ళకే తెలిసినట్టూ, సమస్త సమస్యలూ పరిష్కారాలు వాళ్లవే అయినట్టు...ప్చ్ ... మన కష్టం మన సుఖం వాళ్ల కెందుకు..'' స్వగతం సాగి పోతోంది ముసలి గొంతు వెంట.

"వేడి నీళ్లు పెట్టనా...'' స్నానం చేయండి'' అంది భార్య.

కృష్ణమూర్తికి మండుకొచ్చింది. తన దంతా కంఠ శోష కింద కొట్టేసి భార్య తనను డైవర్టు చేస్తోంది. ఆ మె కూడా ఒకటి రెండు సానుభూతివాక్యాలో నిందా పూరిత వాక్యాలో ప్రకటిస్తుందని ఆయన ఆశించి నట్టున్నాడు. కాబట్టే దారుణ మైన నిరాశకు గురైనాడు. సదరు మంటకు పునాది నిరాశే.

"ఎల్లమ్మకి మన విషయాలు ఎలా తెలుస్తాయి. నువు చెప్పబట్టే కదూ!'' ఎగిరి పడ్డాడు కృష్ణమూర్తి.

కృష్ణమూర్తి భార్య జయమ్మ తక్కువ తిన్నదేమీ కాదు.

'మన విషయాలు ఒకరికి చెప్పే దేముంది! మనకి ముగ్గురు ఆడ పిల్లలేనని ఒకరికి బొట్టూ కాటుక పెట్టి చెప్పాలా. శకుంతల మన చిన్న కూతురనీ దానికిమాత్రమే పెళ్లి చేయవలసిన వయసు మించి పోతుందనీ దానికిమనం పెళ్లి చేయ లేక పోతున్నామని చెప్పాలా'' అంది జయమ్మ.

"ఇంతకూ నన్నేం చేయ మంటావే... పెద్దపిల్లలిద్దరికీ అలా జరిగి పోయాక మూడో పిల్లకు పెళ్లి చేసి ఏం సాధించ మంటావు!''

రెచ్చిపోయిన జయమ్మ కాస్తాచప్పబడి పోయింది.

భర్త చెప్పింది కూడా నిజమే!

పెద్ద కూతురుకి పెళ్లయిన మూడో నాడే వైధవ్యం సంభవించింది. రెండో అమ్మాయి ఒక సంవత్సరం పాటు సంసారం చేసింది కాని అదీ మూడు రోజులు ముచ్చటే అయి కూర్చుంది. ఇంట్లో వాళ్లిద్దరూ దైన్యానికి ప్రతి రూపాల్లాగా తారాట్లాడుతుంటే ఆ భార్య భార్తలకు ఆత్మ విశ్వసం కొరవడి పోయింది. తన బిడ్డలు సుఖ సంసారాలు చేసు కుంటుంటే చూచి సంతోషించే అర్హత తమకు లేదేమో!

పడక కుర్చీ వీధి అరుగు మీద వేసుకు కూర్చు న్నాడు కృష్ణమూర్తి.

ఆలోచనలు సుడులు తిరుగు తుంటే కణతలు రుద్ద కున్నాడు. తన వెనుక అలికిడి కావడం కృష్ణమూర్తికి తెలి యదు.

"కణతలకు అయింట్ మెంట్ రాయనా నాన్నా!''

కృష్ణ మూర్తితల తిప్పకుండానే పెద్ద కూతురి గొంతు గుర్తించాడు.

"తీసుకురా'' అన్నాడు.

పెద్దకూతురు ఆయన కణతలకు అయింట్ మెంట్ పూసి వ్రేళ్లతో అదిమి రాస్తోంది. కృష్ణమూర్తికి రవంత ఉప శమనం చిక్కినట్టయింది.

"ఈరోజు కుట్టు సెంటర్ కి వెళ్ల లేదా అమ్మా!'' అడిగాడు కృష్ణమూర్తి.

పెద్ద కూతురు తడబడింది. తండ్రి గుర్తించ కుండా జాగ్రత్త పడింది.

కమ్యూనిటీ సెంటరుకి వెళ్లి కుట్లు అల్లికలు చేస్తున్నారు అక్క చెల్లెళ్లు. శకుంతల ఇంకా పెళ్లి కానిది కావడంతో ఇంట్లోనే వుంటోంది.

పెద్ద కూతురు కమ్యూనిటీ సెంటరుకు వెళ్లడానికి ఎందుకు తడ బడిందో కృష్ణమూర్తికి తెలియదు.

పెద్దకూతురి కళ్ల ముందు కమ్యూనిటీసెంటరులో క్రితంరోజు జరిగిన సంఘటన కదలాడ్తోంది. ఆమె తడ బాటుకు అదే కారణం!

"మీపేరు కళ్యాణి కదూ!'' అడిగాడు కో ఆర్డినేటరు.

"అవును..'' అంది కళ్యాణి తడ బడుతూ. ఆ రోజుకు పూర్తిచేసిన దుస్తులు ఒప్పచెప్పి ఇంటికి బయలు దేర బోతోంది.

కో ఆర్డినేటరు పలక రించాడు.

"ఈ మధ్యే మీ గురించి తెలిసింది. ఐ ఫీల్ సారీ!''

కళ్యాణి ఇబ్బందిగా కదిలింది. సాను భూతిని భరించడం ఎంత కష్టమో ఆమెకు తెలిసి వస్తోంది. ఆయనకేం చెప్పడం!''

థ్యాంక్స్ అనా, ఫరవా లేదండి అనా

అతి కష్టంమీద తలెత్తిభారంగా తలూపింది. మొహంలో లజ్జ, దైన్యం, కళ్లు నేలలోకి కుంగి పోతున్నట్టు వింతభావన.

"నాగురించి మీకు తెలుసను కుంటాను!'' ఆయన తెరిగి అన్నారు.

ఎందుకు తెలియాలి! ఆ మాటే అనాలని పించి కష్టం మీద పదాలు మార్చింది.

"తెలియదండి!''

"అలా కూర్చోండి!'' తీరికగా మాట్లాడు కుందాం!''

"సారీ..'' నేను త్వరగా మా ఇంటికి వెళ్లాలి.

"ఇంటి పనులా!''

ఆమె తలూపింది.

"అయితే పదండి! నడుస్తూమాట్లాడు కుందాం!''

కళ్యాణి ఇరుకులో పడింది. కో ఆర్డినేటర్ తో కలిసి వీధిలో మాట్లాడు కుంటూ బయల్దేరితే దారిన పోయే వాళ్లు తమ ఇద్దరినీ ఎలా అర్థం చేసు కుంటారో-

కమ్యూనిటీ సెంటరులోనే కూర్చో వాలంటే చీకటి పడుతోంది. ఈరోజు తనవెంట పెద్ద చెల్లెలు రాలేదు. పెద్ద చెల్లెలు కూడా తనవెంట వుంటే ఇక చెప్పేదే ముంది. అంతబెంగ పడనక్కర లేదు.

అటెండరు ను పిలిచి కాఫీ తీసుకు రమ్మని చెప్పాడు కో ఆర్డినేటరు.

తీరా కాఫీ వచ్చాక బయటికి వెళ్ల కుండా చేసి మొహమాటంలో పెట్టేశాడు కళ్యాణిని. ఎదుటి సీట్లో కూర్చుండి పోయి కళ్యాణి మాట్లాడకుంటా తప్పించు కోలేక పోయింది. ఒక పక్క చీకటి పడ్తోనే వుంది.

కో ఆర్డినేటరు చాలా విషయాలు ముచ్చటించు కుంటూ పోయాడు.

అతడికింకా పెళ్లి కాలేదట, ఇంట్లో అతగాడి పెళ్లి గురించి ఒత్తిడి వస్తోందట! ఈసంగతులన్నీ తన కెందుకు చెబు తున్నట్టో కళ్యాణికి అర్థం కాలేదు. గంట సేపు మాట్లాడిన తర్వాత చివరికి తేల్చాడు కో ఆర్డినేటరు.

కళ్యాణి ఇష్టపడితే ఆమెను కో ఆర్డినేటరు పెళ్లి చేసుకుంటాడట!

ఆ మాట చెబుతున్నపుడు అతడి మొహంలో ఒక రకమైన సిగ్గు దొంతరలతో పాటు స్థిర నిశ్చయం, ఆత్మ విశ్వాసం వ్యక్తమయ్యాయి. కళ్యాణికి ఏమీ తోచ లేదు. ఇంటికి ఎలా వచ్చిందో ఆమెకే తెలియదు!

తానుభర్తను పోగొట్టు కుంది. పెళ్లయిన వెంటనే ఎంత దురదృష్ట వంతు రాలికైనా భర్త చచ్చిపోడు. తనకు ఆ రకంగా భర్త చచ్చి పోయాడు. తానుధైర్యం చేసి ఆ దుర దృష్టాన్ని అదృష్టంగా మార్చుకో గలదు. కాని ఇంట్లో చెబితే ఏమంటారో-

కో ఆర్డినేటరు కుల గోత్రాల గురించి అడిగి వూరు కోరు. ఒకసారి పెళ్లి అయి పోయి ఆ ముచ్చట మూన్నాళ్లకే అయి పోయిన ఒక ఆడపిల్లను తిరిగి ఎవరో పెళ్లాడు తారంటే ఎవరూ నమ్మరు. మళ్లీ పెళ్లి కూడా మూన్నాళ్ల ముచ్చటే కాదని హామీ ఏమిటీ!

ఇంట్లో ఎలా చెప్పాలి! ఏమని చెప్పాలి! కళ్యాణికి ఒక విషయంనిర్ధారణ అయి పోయింది. రెండో పెళ్లికి తాను సుముఖంగా వుంది. చిన్నవయసులోనే వైధవ్యం అనుభవించడం కంటే పాటించడం బహు కష్టంగా వుంది. ఒక హిందూ స్త్రీకి వైధవ్యాన్ని మించిన శిక్ష లేదు.

తాను ప్రస్తుతం ఆ శిక్షలోంచి బయట పడాలని చూస్తోన్నట్టు కూడా కళ్యాణికి అర్థ మయ్యింది.

"అక్కా!'' అంటూ వచ్చింది శకుంతల.

"చిన్న అక్కయ్య సెంటరుకు వెళ్లి పోయింది. నువ్వు వెళ్లడం లేదా!''

"సెంటర్ కా! అప్పుడే వెళ్లి పోతుందా'' ఆశ్చర్య పోయింది కళ్యాణి.

"అవునక్కయ్యా! నేను అలాగే అడిగాను. ఎప్పుడూ లేనిది ఉదయం పూట సెంటరుకి ఎందుకు బయలు దేరు తుందో-

కళ్యాణి తండ్రి కూర్చున్నచోటి నుంచి కదలి వెళ్లి పోయింది.

ఆమె తలలో సవాలక్ష ప్రశ్నలు తేలు కొండిల్లాగా కదులు తున్నాయి.

పెద్ద చెల్లెలు మాలతి త్వరగా సెంటరుకి ఎందుకు బయలు దేరు తోంది? కళబ్యాణిలో చెలరేగే ప్రశ్నలు క్రమంగా తన చెల్లెలిని అనుమానించే విధంగా మారి పోయాయి.

మాలతి సెంటరులోనో, సెంటరుకి వెళ్లే దారిలోనో ఎవరో యువకుడు పరి చయమై వుంటాడు. అతడిని కలుసు కోవడానికి మాత్రమే మాలతి ఇంట్లోంచి బయటికి వెళ్తోంది.

కళ్యాణికి మరో విషయం స్ఫురించింది.

తనలాగానే మాలతి కూడా అకాల వైధవ్యానికి గురైంది. వయసు తెచ్చి పెట్టే బాధ ఆమెను సుఖంగా వుండ నివ్వదు. ఆ విషయం తనకు అనుభవైక వేద్యమైతే గాని తెలిసి రాలేదు.

కళ్యాణి మనసు బాధగా మూలిగింది.

తనకూ పెద్ద చెల్లెలికి అకాలంగా కష్టం దాపు రించింది. ఆ కష్టంలోంచి బయట పడటానికే తాను పెద్ద చెల్లెలు భారీ ప్రయత్నాలేమీ చేయ లేదు. ఇపుడు చేయబోయే ఈ ప్రయత్న మైనా తల్లి దండ్రులకు తెలియ కుండా చేయ వలసి రావడం తలుచు కుంటే భయంగా వుంది.

తల్లీ దండ్రి పెద్దల అనుమతితో కుదిర్చిన సంబంధమే ఫెయిలయి పోయింది. తమ ప్రయత్నాలేమై పోతాయో.. ఒక సారి పెళ్లి రూపంగా దెబ్బ తిని రెండో సారి సంస్కరణల రూపంగా దెబ్బ తింటే ఇక తమ కుటుంబం బతికి బట్ట కట్టదు.

శకుంతల ఏ రకమైన మార్పు అను భవించని పిల్ల! దాని జీవితం కూడా మిగతా నలుగురి జీవితాలతో సమానంగా కుక్కలు చింపిన విస్తరే అవు తుంది. కళ్యాణికి ఒళ్ళంతా వచ్చి పోయినట్టయింది తనకూ పెద్ద చెల్లెలికి ఎదురవు తాయను కుంటున్న అనుభవాలతో చావోరేవో తేలి పోయేలాగా వుంది. ఘోరం!

కళ్యాణికి ఈ విషయం తేలగానే అర్జెంటుగా తల్లికీ తండ్రికి తెలియ పరచాలని పించింది. కానీ ఏ విధంగా తెలియ పరచడం. మీరు చేసిన పెళ్లిళ్ల విఫల మయ్యాయి. మేమిపుడు రెండో పెళ్లి ప్రయత్నాల్లో వున్నాం. మమ్మల్ని ఆశీర్వ దించండి అనా!

కళ్యాణి ఆలోచన్లోంచి తేరు కునే టప్పటికే మాలతి రోడ్డెక్కింది. ఇక భోజనాల దగ్గర తల్లి దండ్రూలు ముగ్గురు కూతుళ్లు కలుసు కున్నారు. కృష్ణమూర్తి భార్య భోజనాలు వడ్డిస్తోంది.

"శకుంతలకు పెళ్ళి సంబంధం వెత కాలనుకుంటున్నాను' అన్నాడు కృష్ణమూర్తి.

ఆయన భార్య నిర్లిప్తంగా చూచింది. శకుంతల తల దించుకుంది.

పెద్ద కూతురు కళ్యాణి విచిత్రంగా వప-డు చేసి "చాలా మంచి నిర్ణయం నాన్నా!'' అంది.

మాలతి సంశయంగా తలూపి "మొన్నటి వరకూ మేమెవరమైనా చెల్లెలి పెళ్లి ప్రసక్తి తీసుకు వస్తేచాలా కోపంగా చూచే వాడివి! ఇరుగమ్మా పొరు గమ్మా మాట్లాడే మాటలు నువ్వు పట్టించు కున్నావు! ఏమైనా చాలా మంచి నిర్ణయం నాన్నా!'' అంది.

కృష్ణమూర్తి సంశయించాడు. కాని "మన ఇంటికి అల్లుడు వచ్చే యోగ్యత లేదని నాకు నమ్మకం కలిగింది! అఫ్ కోర్సు ఇది నా ఒక్కడినమ్మకమే అను కోండి! కానీ ఏం చేయ గలను. నా కంటిముందు నా కూతుళ్లిద్దరూ అన్నీ అయి పోయినట్టూ, అన్నీ కోరికలు తీరి పోయినట్టు పుణ్యస్త్రీచిహ్నాలనువదిలి పెట్టి...''

ఆడవాళ్లదగ్గర అంత కంటే ఎక్కువగా బయట పడలేక పోయాడు.

ఆ సాయంకాలమే కృష్ణమూర్తి దగ్గర బంధువుల ఇంటికి బయలు దేరాడు. బయలుదేరే ముందు శకుంతలను దగ్గరకు తీసు కుని తలనిమిరాడు.

"వెళ్లి వస్తానమ్మా... మీ అక్కయ్యలకు కూడా మంచే చేయాలను కుని పెళ్ళిల్లుచేశానమ్మా! నా చెయ్యి మంచిది కాదేమో... నా ప్రయత్నం ఫలించ లేదు తల్లీ, నాకు తెలుసునమ్మా! ఒక వయసు వచ్చాక ఆడపిల్ల అత్తవారి ఇల్లు వెతుక్కుంటూ వెళ్లి పోయిందేనమ్మా! నీ మంచి మనసుతో నీకు మంచి చేయగలనని నన్ను ఆశీర్వ దించి పంపమ్మా! చిన్న దానివైనా నువు మా అమ్మపేరిట దానివమ్మా!''

ముసలాయన గొంతులో కట్టతెగిన గోదావరి!

ఆయన బయలు దేరి వెళ్లి పోయాక ముగ్గురు ఆడపిల్లల మొహాల్లోనూ ఒక రకమైన ఆతృత! మూడో పిల్ల పెళ్లి సెటిలయే వరకూ పై ఇద్దరు ఆడపిల్లలు తమ తమ పునర్వివాహాలు వాయిదా వేసు కున్నారు. మూడో పిల్ల విషయం సరే సరి!

అందువల్లే ముగ్గురి మొహాల్లోనూ ఒక రకమైన ఆతృత. ఒకొక్కరి ఆతృతా విభిన్నమైనదైనా వారి ఆతృత పెళ్లికి సంబంధించిందే కావడంతో అది ఒకే రకంగా వుంది.

ఇద్దరు విధవలున్న ఇంట్లోకి మరో అమ్మాయికి తమ అమ్మాయిని ఇవ్వ డానికి తల్లిదండ్రులు ముందుకు వస్తారా!

ఇదే ప్రశ్న ముగ్గురి మెదళ్లలో.

వారికి కాస్తవెనుగా నిలబడిన తల్లి మనసులో కూడా ఇదే ప్రశ్న.

9-9-90